

El teló de vellut

"El tal professor Huntington ara va i diu que a Europa 'el teló de vellut de la cultura ha substituït el teló d'acer de la ideologia."

Resulta edificant, o més aviat autoedificant (un home s'edifica a poc a poc a si mateix) trobar en boca o en ploma d'"analistes" acreditats aquelles idees i maneres d'entendre les coses que fa temps que ja tenies. Com ara, algunes de les que deriven d'una llarga pràctica de l'art de l'antropologia cultural. Després d'haver estat dels teòlegs, dels filòsofs, dels advocats i dels economistes, el món hauria de ser dels antropòlegs en algun dia pròxim. Però no ho serà, perquè els meus antics col·legues són —la major part— una raça tímida i que no gosa aventurar un peu fora del seu corrallet, com sí que fan els filòsofs, economistes, etc. Si els antropòlegs hagueren estat més atrevits, haurien dit fa temps, tots a una i en veu alta: senyors, i la cultura, què?, vostès pensen que la història del món —inclosa la present i la futura— s'explica només pels modes de producció, la lluita de classes, els factors econòmics, i les actituds polítiques i ideològiques que en deriven?, molt bé; i la cultura?, és a dir, i les actituds profundes i sovint poc conscients i elaborades, i les civilitzacions, i els paradigmes morals, i les configuracions mentals i les religions i tot això? No res, contestaven els sabuts oficials, poca cosa, superestructura, anècdota, vostès són uns individus perfectament antiquats.

I bé, els antiquats eren ells, i allò que torna, allò que no se n'havia anat mai, és la matèria dels antropòlegs; aquesta matèria tan subtil i tan mala de reduir a enquestes i a lleis, la cultura. Jo ja m'ho pensava d'ençà de molts anys, ho deia de tant en tant, i ningú no em feia cas (d'això tinc una certa pràctica), em deien; és que no recordes Marx?, l'economia, les classes, l'evolució del capitalisme, la ideologia? Perfecte. Després, tot ha passat exactament a l'inrevés, i ara s'afanyen a oblidar les explicacions de fa pocs anys, descobriren la cultura, valga'm Déu. Acabe de llegir un article de Jean Daniel, el director del *Nouvel Observateur*, que al seu torn ha descobert un article d'un tal S.P. Huntington (deu ser molt important), professor de Harvard i analista de relacions internacionals, o siga historiador del futur, el qual explica això mateix que comença a explicar tothom; que els principals conflictes mundials enfrontaran nacions i grups pertanyents a civilitzacions diferents, que les diferències entre civilitzacions són més fonamentals que les ideologies i els règims polítics, que els processos de modernització econòmica i d'evolució social

allunyen de les identitats nacionals (vol dir dels estats) i acosten a la identitat cultural, i que la mobilitat cultural és molt més difícil que l'econòmica o la ideològica. A l'ex-Unió Soviètica, comenta Jean Daniel sobre aquest punt, "els comunistes poden fer-se demòcrates, els rics fer-se pobres i els pobres rics, però els russos no poder fer-se estonians, ni els àzeris armenis". O siga, que ja ho han descobert, és admirable! Perquè "abans", quan comptava només la ideologia i l'economia, això, aquest petit detall de *ser* això i no allò, no tenia importància, "no servia" per explicar res, i menys encara per fer anàlisis ni previsions. Sempre passa, en literatura, en filosofia o en política: "*Chassez le naturel, il revient...*"

El tal professor Huntington ara va i diu que a Europa "el teló de vellut de la cultura ha substituït el teló d'acer de la ideologia" i pronostica que el continent quedarà dividit entre una civilització "occidental" i una altra eslavo-ortodoxa. La meua admiració no té límits davant de tan notables descobriments i novetats. I dic jo: com és possible "descobrir" tot això amb tant d'èxit i tanta fama derivada? És que un bon home com Jean Daniel no s'adona com és de risible escriure: "trobe útil tot allò que recorde als occidentals que l'home és un ésser religiós i que l'entorn cultural en què està inscrit limita la seua autonomia". Troba "útils" les obvietats que durant tres generacions s'han obcecat a ignorar. I que tot el pensament dit progressista ha ignorat en massa. També és "natural" que en el pecat porten la penitència; no entenen res.

P.S. Nota sobre Julián i Julián. Em diu un lector: "Què hi feia Julián Lago a Sevilla parlant de Joyce i tot això?", i jo dic: "Ai las, ja hem fet una pífia". En efecte, lapsus fatal, escriure Lago en lloc de Ríos. I pensar que jo dinava amb Ríos i només molt vagament sé qui és el Lago!

Joan F. Mira